

①

● Bohové Sisyfa odsoudili, aby bez ustání valil balvan na vrcholk hory, odkud pak kámen spadl vlastní silou. Domnívali se, ne zcela bezdůvodně, že neexistuje strašlivější trest než zbytečná a beznadějná práce.

● O Sisyfovi v podsvětí se nedovídáme nic. Mýty jsou utvářeny, aby je představivost oživila. Tady vidíme pouze strašlivé úsilí těla namáhajícího se zvednout obrovitý balvan, valit ho a pomáhat mu zvládnout už stokrát zmáhaný svah; představujeme si stažený obličej, tvář přitisknutou k balvanu, pomoc ramene, které podporuje hmotu pokrytou hlínou, nohu, jež balvan podkládá, pokračování s vyčerpanýma pažema, zcela lidskou jistotu dvou rukou plných hlíny. Teprve až, docela na konci tohoto dlouhého úsilí vyznačeného prostorem bez nebe a odměřovaného časem postrádajícím hloubku je cíle dosaženo. Sisyfos se dívá, jak během krátkého okamžiku balvan sklouzne do dolního světa, odkud bude třeba ho opět vynést na vrchol. Znovu sestupuje na planinu.

②

● Máme-li věřit Homérovi, byl Sisyfos nemírně moudrý a uvážlivý smrtelník. Ovšem podle jiné tradice spíše tíhnul k loupežnictví. Nevidím v tom žádný protiklad. Na důvody, proč se stal neužitečným dělníkem v podsvětí, se názory liší. Především se mu vyčítá, že měl poněkud lehkovážný postoj k bohům. Prozradil jejich tajemství. Zeus unesl dceru Asópa Aigínu. Otce zmizelí dcery překvapilo a postěžoval si Sisyfovi. Ten o únosu věděl a nabídl Asópovi, že mu o tom poví, pokud Asópos dodá korintské pevnosti vodu. Před nebeskými blesky dal přednost vodě. Proto byl v podsvětí potrestán. Homér rovněž líčí, jak Sisyfos spoutal Smrt. Plútos nesnesl pohled na své opuštěné a tiché panství. Vyslal boha války, který vysvobodil Smrt z rukou jejího přemohitele.

Rovněž se vypráví, že když byl Sisyfos na prahu smrti, chtěl zcela nerozumně prověřit lásku své ženy. Nařídil jí, aby pohodila jeho tělo bez rakve uprostřed veřejného prostranství. Sisyfos se ocitl v podsvětí. A tam, podrážděn poslušností zcela odporující lidské lásce, si na Plútovi vymohl svolení vrátit se na zemi a ženu potrestat. Když však znovu spatřil podobu tohoto světa, vyčutnal vodu a slunce, teplé kameny a mo-

ře, nechtěl se znovu vrátit dostínů podsvětí. Výzvy k návratu, zloba a varování nic nezmohly. Ještě po mnoha letech žil s pohledem na zátočinu, zářivé moře a úsměvy země. Bohové museli zakročit výnosem. Hermés ho popadl za límec, odtrhl ho od jeho radovánek a násilím ho odvedl do podsvětí, kde na něho už čekal jeho balvan.

③

● Mě Sisyfos zajímá právě během toho návratu, té přestávky. Tvář, jež se lopotí s kameny, se už sama stala kamenem! Představuji si toho člověka, jak těžkým, leč vyrovnaným krokem sestupuje k mukám, jejichž konce nedohlédne. Ta hodina, která je jako dýchání a jež se vrací právě tak bezpečně jako jeho neštěstí, to je hodina vědomí. Po opuštění vrcholu a během postupného pronikání do samoty bohů je v každém okamžiku svému osudu nadřazen. Je silnější než jeho balvan.

● Tento mýtus je tragický jedině proto, že jeho hrdina je vědomý. Jak by to vlastně bylo s jeho trestem, kdyby ho na každém kroku povzbuzovala naděje? Dnešní dělník vykonává po všechny dny života stejné úkoly a tento osud je stejně absurdní. Je však tragický pouze ve vzácných chvílích, kdy dělník je vědomý. Sisyfos, proletář bohů, bezmocný a vzbouřený, zná plný rozsah svého ubohého údělu: a právě na ten myslí během sestupování. Jasnozřivost, která měla být jeho utrpením, zároveň dovršuje jeho vítězství. Neexistuje osud, který by se nedal překonat pohrdáním.

● Opouštím Sisyfa na úpatí hory! Člověk vždycky nachází své břímě. Avšak Sisyfos nám vštěpuje vyšší věrnost, jež popírá bohy a zvedá balvany. I on soudí, že vše je v pořádku. Ten vesmír, jenž napříště už nemá žádného pána, mu nepřipadá ani neplodný, ani marný. Každé zrnko toho kamene, každý nerostný záblesk hory zahlcené noci samy o sobě vytvářejí nějaký svět. Samo snažení dostat se na vrchol stačí zaplnit lidské srdce. Musíme si představit, že Sisyfos je šťasten.